

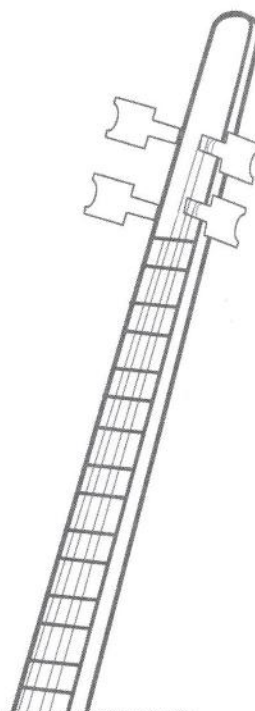
آشنایی با ساز

چاپ دهم | عیسا غفاری
کتاب اول / دوره ابتدایی / میزان های ساده

انتشارات کتاب نارون

سرشناسه: غفاری: سید عیسی
عنوان و نام پدیدآور: کتاب تار و سه تار: دوره ابتدایی/بخش اول (میزان های ساده)
عیسی غفاری
مشخصات نشر: تهران کتاب نارون. ۱۳۹۱
مشخصات ظاهری: ۵۱ ص.
شابم دوره: ۸۰۲۶۲۱-۳۵-۰۰-۹۷۹
شابم: ۸۰۲۶۲۱-۳۲-۹-۹۷۹
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: عنوان دیگر: کتاب تار و سه تار ۱
موضوع: تار -- آموزش
موضوع: موسیقی برای تار -- پارتیسیون
موضوع: سه تار -- آموزش
رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ۶۷۳ غ ۶۵۴/ت ۶۵۴ MT
رده بندی دیویی: ۷۸۹/۷۲
شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۰۶۶۸۲

کتاب تار و سه تار ۱

(دوره ابتدایی/بخش اول/میزان های ساده)

عیسی غفاری

نت نویسی و صفحه آرایی: سیاوش حمیدی

چاپ ۱: ۱۳۹۴ / چاپ ۲: ۱۳۹۵ / چاپ ۳: ۱۳۹۶ / چاپ ۴: ۱۳۹۷ / چاپ ۵: ۱۳۹۸

چاپ ۶ و ۷: ۱۳۹۹ / چاپ ۸: ۱۴۰۰ / چاپ ۹: ۱۴۰۱ / چاپ دهم: ۱۴۰۲

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۹۰۰۰۰۰ ریال

لیتوگرافی: چاپ و صحافی: کهربا

مدیر هنری و طراح جلد: امیر نجفی

طراح پرتوی مولف: بیژن غنچه پور

شابم: ۸۰۲۶۲۱-۳۲-۹-۹۷۹

شابم دوره: ۸۰۲۶۲۱-۳۵-۰۰-۹۷۹

تمامی حقوق این اثر محفوظ است.

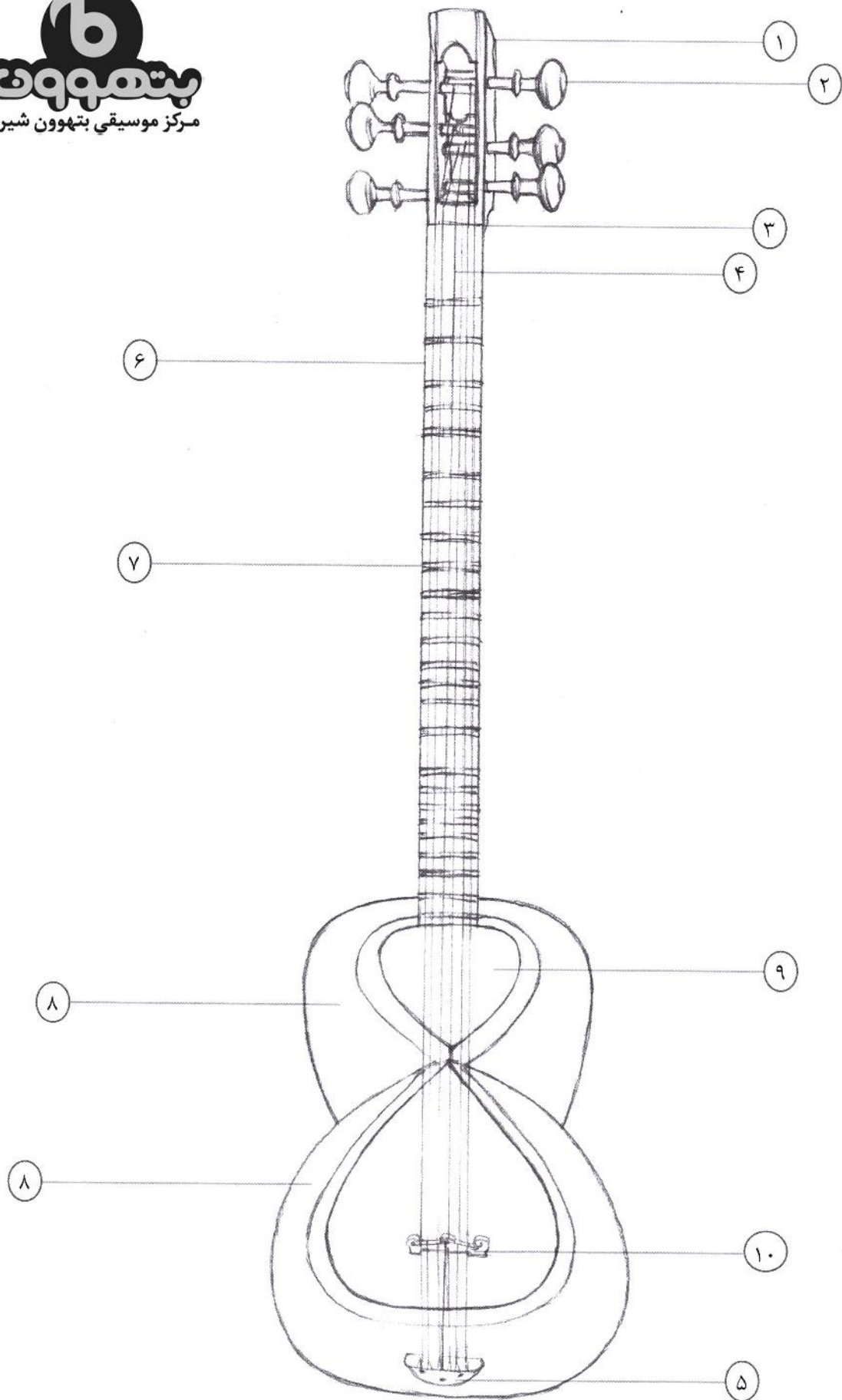
تکثیر یا تولید آن به هر صورت کلی و جزئی

(چاپ فتوکپی: انتشار الکترونیکی) بدون اجازه کتبی از ناشر ممنوع است.

خیابان انقلاب، خیابان منیری جاوید، بن بست توحید، پلاک ۴، واحد ۳

۸-۷-۱۲۷۰۶۴۴

www.narvanbook.ir

۱. **سرپنجه:** محل تجمع گوشی‌های تار است، به شکل محفظه‌ای تو خالی، که به دو صورت مکعب شکل (سنتی) و ویلنی (شبه سرپنجه ویلن) که به نام استاد قنبری مهر هم شهرت دارد و گوشی‌ها در یک راستا در ادامه‌ی هم قرار می‌گیرند و به همین دلیل باریک و بلند است، ساخته می‌شود.

۲. **گوشی‌ها:** شش گوشی که به سرپنجه ساز متصل هستند برای نگه داشتن یک سر سیم‌های ساز و کوک کردن آن‌ها به کار می‌روند و معمولاً از چوب گردو ساخته می‌شوند.

۳. **شیطانک:** قطعه‌ای است از جنس شاخ یا استخوان با شش شیار برای عبور سیم‌ها از داخل جعبه‌ی گوشی (سرپنجه) به روی دسته‌ی ساز، که به ابتدای دسته می‌چسبانند.

۴. **سیم‌ها:** شش سیم تار دو به دو کنار هم قرار دارند. دو سیم اول سفید رنگ، از جنس استیل با کوک «دو» و شماره‌ی قطر معمولاً ۰/۱۸ میلی‌متر، جفت سیم وسط زرد رنگ، آلیاژی از فسفر-برنز که در ابتدا «سُل» کوک می‌شوند و شماره‌ی قطرشان معمولاً ۰/۲۰ میلی‌متر است. و سیم پنجم که شبه سیم‌های اول است و «واخوان» نامیده می‌شود با کوک «دو» (در ابتدای نوازندگی) و سیم ششم (بم) که زرد رنگ است و از جنس سیم‌های دوم با شماره‌ای بالاتر (قطر بیشتر) و با کوک «دو» (در ابتدا) و معمولاً شماره‌ی قطر ۰/۳۵ میلی‌متر. یک سر سیم‌ها دور گوشی‌ها تابیده شده است و سر دیگر آن‌ها به «سیم‌گیر» متصل است.

۵. **سیم‌گیر:** قطعه‌ای دنداندار از جنس شاخ یا استخوان که به نزدیکی لبه‌ی کاسه ساز، توسط میخ و چسب متصل می‌شود و یک سر سیم‌ها را نگه می‌دارد.

۶. **دسته:** محل بستن پرده‌ها و انگشت‌گذاری نوازنده است که دو طرف آن استخوان بلندی از جنس استخوان پای شتر و بین دو استخوان، چوبی تیره رنگ (فوفل یا گاه گردو) قرار می‌گیرد.

۷. **پرده:** پرده یا دستان (نام قدیم آن) به نخ‌هایی از جنس کات کوت (نخ بخیه‌ی جراحی) یا گاه از جنس نایلون (برای کسانی که طول عمر بیشتری از پرده‌های ساز خود می‌خواهند) می‌گویند که به تعداد ۲۵ یا ۲۸ (به تناسب استفاده‌ی نوازنده) به صورت سه یا چهار دور بر دسته‌ی ساز بسته می‌شوند. به مرور زمان و با استفاده نوازنده از ساز این پرده‌ها کهنه و فرسوده می‌شوند و نیازمند تعویض.

۸. **نقاره و کاسه:** از چوب توت (در بیشتر موارد) و گاه گردو، ملج و ... ساخته می‌شوند. نقاره کاسه‌ی کوچک‌تر مابین دسته و کاسه‌ی بزرگ ساز است. انتهای دسته‌ی ساز با زبانه‌ای به نقاره متصل شده است.

* این اطلاعات کلی است و طبیعتاً جزئیات بسیاری می‌توان به آن‌ها افزود. در این جا هدف ما، صرفاً آشنایی ابتدایی و مختصری با تار است و بخش‌های مختلف آن در گذشته و تا زمان درویش خان (نوازنده‌ی عصر قاجار) تار پنج سیم داشته است و افزودن سیم ششم را به وی منسوب داشته‌اند (که همان سیم پنجم فعلی تار است). یا این که تار آذری که بر سینه می‌نوازند، تفاوت‌هایی با تار فارسی دارد که گفتگوی پیرامون آن در این مقال نمی‌گنجد. از سازندگان معروف تار می‌توان از: استاد فرج‌الله، یحیی، جعفر و عباس صنعت، ملکم، شاهرخ و اساتید معاصر، فرهمند، جزایری، ژاله و پوریا نام برد.

از نوازندگان مطرح این ساز: میرزا حسینقلی، درویش خان، علینقی وزیر، علی‌اکبرخان شهنازی، مرتضی نی‌داوود و از نوازندگان هم روزگار ما، جلیل شهناز، فرهنگ شریف، محمدرضا لطفی، حسین علیزاده، داریوش طلایی و محسن نفر را می‌توان نام برد که توصیه می‌شود به آثار این اساتید یا نوازندگان مطرح دیگری که ممکن است نام آن‌ها در این میان نباشد، از همین روزهای آغازین نوازندگی گوش بسپارید که تاثیر مستقیمی بر دست و ذهن و شعور موسیقایی شما خواهد داشت. می‌توانید به صورت دوره‌ای و منظم، با نظارت و مشورت استاد خود، شروع به گوش کردن این آثار کنید.

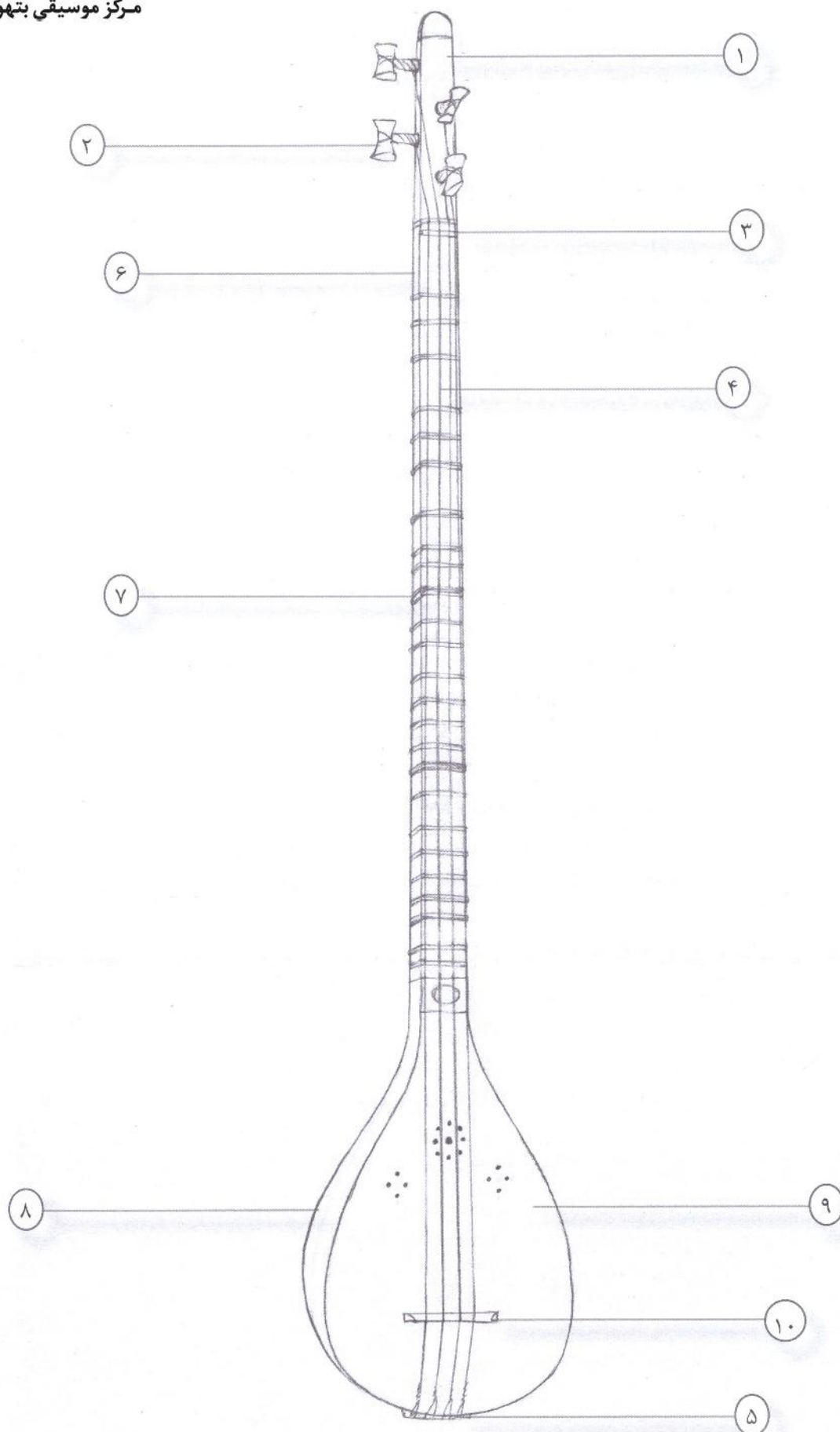
۹. پوست: روی کاسه و نقاره‌ی تار به وسیله‌ی پوست پوشانده می‌شود. پوست مطلوب برای تار پوستِ بره‌ی تودلی است که دباغی شده است. یک دست بودن قطر و ظاهر پوست در صداده‌ی بهتر ساز موثر است. با تغییر قطر پوست می‌توان صدای ساز را بهتر، زیرتر و کیفیت آن را (زنگ‌دار بودن یا نبودن و ...) کنترل کرد. از پوست «بز» نیز گاه برای گرفتن صدایی تیزتر استفاده می‌کنند.

۱۰. خرک: خرک یا پُل قطعه‌ای است با شیارهایی برای عبور سیم‌ها که روی پوست کاسه قرار می‌گیرد و از جنس شاخ، سُم و گاه استخوان ساخته می‌شود و کیفیت آن تاثیر به‌سزایی در صدای تار دارد.

مضراب تار:

تار با مضربی از جنس فلز (مثل استیل، برنج و ...) شاخ و حتّا سنگ (مثل عقیق) نواخته می‌شود. مضراب، ابعاد و اشکال متنوعی می‌تواند داشته باشد که بنا به شیوه‌ی نوازندگی و نوع صدایی که نوازنده از ساز می‌خواهد، متفاوت است. سرِ مضراب با موم (همان موم غسل) پوشیده می‌شود (این همان جایی است که انگشت‌ها، مضراب را نگه می‌دارند). اگر موم، بیش از اندازه نرم باشد، از خاکستر برای سفت‌تر شدن آن استفاده می‌کنند یا برخی، کُرکِ قالی (نخ‌های ریز شبیه مو) به آن اضافه می‌کنند. اندازه‌ی استاندارد برای موم سرِ مضراب - هم‌چنان که برای مضراب - وجود ندارد؛ این نیز بسته به شیوه یا حتّا عادت و سلیقه‌ی نوازنده است.

هر چه قطر مضراب بیشتر باشد (یا به اصطلاح، مضراب چاق‌تر باشد) صدای حاصل از برخورد آن با سیم گرم‌تر (ویا به اصطلاح نوازندگان، گردتر) خواهد بود و هر چه روی مضراب تخت‌تر باشد، یعنی مضرابِ گُرده نداشته باشد یا گُرده‌ی آن کم باشد (گُرده همان قوس روی مضراب را گویند!) صدا زنگ‌دارتر و تیزتر خواهد بود؛ یا مثلاً مضراب شاخ به دلیل جنس و سُبک‌تر بودن‌اش از مضراب‌های فلزی، صدایی کم حجم‌تر (توخالی‌تر) و طبیعتاً کم زنگ‌تر ایجاد می‌کند و ...

این کتاب، اولین و بی‌شک مهم‌ترین کتاب از سه‌گانه‌ی آموزشی "کتاب تار و سه‌تار" است. چرا که قرار است هنرجویان علاقه‌مند به فراگیری این سازها را از روزهای نخستین آغاز کلاس‌شان همراهی کرده و با تدوین منطقی و گام به گام درس‌ها از ایجاد سردرگمی در فهم موضوع، سختی نابه جا در اجرا و تشنگی در آرایه‌ی مطلب توسط معلم جلوگیری کند. به همین سبب با انجام "کاری مشترک" و با مد نظر قرار دادن نکات مثبت کتاب‌های مطرح آموزش تار و سه‌تار (که کم هم نیستند!) و پرهیز از نقاط ضعف‌شان، سعی به تالیف، گردآوری و تدوین این سه کتاب آموزشی داشته‌ایم.

کتاب اول به میزان‌های ساده اختصاص یافته است و به معرفی پله پله و نظام‌مند الگوهای ریتمیک، تکنیک‌ها و مسایل ابتدایی و آغازین دست راست و چپ می‌پردازد.

ISBN 979-0-802621-32-9

9 790802 621329

بتهوون
مرکز موسیقی بتهوون شیراز